ముగింపు దొరికింది!

జ్ఞాపకశక్తనేది లేకుండా వుంటే బాగుండునని మనలో ప్రతి ఒకరు ఎప్పుడో ఒకప్పుడు అనుకోక తప్పదు. అది ఉండబట్టే గడచిన కాలపు సంఘటనలు ముళ్ళపొదల్లా మనఃఫలకం మీద కనిపించి చీకాకు పరుస్తాయి. ప్రశాంతంగా వుందామనుకున్న సమయంలో ఏవో బాధలు తలపుకొస్తాయి. ఏనాటిజీవితం ఆనాటితో అంతమై తెరవెనక్కి జారుకుంటే ఎంతబాగుండును!

కాని ఇదంతా వూహలో నిలిచిపోతుంది. ఇందులో ఏ ఒక్కటీ నిజంకాజాలదు. ప్రకృతి సిద్ధంగా ఇది ఎలాగూ సాధ్యం కాదు. కనుక, ఒమర్‌ఖయ్యాం కృత్రిమంగా ఈ వేదాంతాన్ని సృష్టించుకుని, ఆచరించి, ఆనందమనుభవిద్దామనుకున్నాడు. చివరి ఘడియల్లో తన్నుచూసి తనే అసహ్యించుకోడం తప్పలేదు.

ఈరకం ఆలోచనల్తో 'కుస్తీ పడుతూ, చేతిలో కాగితాల వంక చూడనే లేదు. రైలు వేగంగా పరుగెత్తుతూండటం వలన గాలివిసురు యెక్కువగా వుంది. చేతిలో వున్న కాగితాలు వరుసగా చదివితే వో కథ అర్థమవుతుంది. కాని దాని ముగింపు అర్థం కావటంలేదు. ఆకథకూ, నా జీవితానికి సాన్నిహిత్యం వుందిగనక, ముగించటం వాస్తవికంగా వుండాలనే నా నిర్ణయం నేటి వరకూ నిజం కాలేదు. పాసింజరు వేగం క్రమంగా తగ్గి ఓ స్టేషనులో ఆగింది. కిటికీలోంచి బయటకు చూశాను. 'రామాపురం' అన్న బోర్డు కనబడింది. ఛటుక్కున లేచి, సూట్‌కేస్, హాండ్‌బేగ్ తీసుకుని గబగబా రైలుదిగాను. బండి వంకరలు తిరుగుతూ బరువుగా కదలిపోయింది.

జేబులోంచి టిక్కట్టుతీసి చూశాను. 'మద్రాసు' దాకా వెళ్లవచ్చు. ఆఫీసు పనిమీద ఎల్లుండి ఓ లాయర్ను కలుసుకోవాలి. కాని ఏదో అర్థంకాని శక్తి నన్ను సగందారిలో దింపివేసింది. కథకు ముగింపు దొరుకుతుందన్న ఆశ కావచ్చు- లేక- మానసిక దౌర్భల్యం కావచ్చు - ఆ రెండూ కాకపోతే గోపితో నాకున్న పరిచయం కావచ్చు. ఏదెలా వున్నా నాప్రయాణం ఖండించబడింది.

చేతి గడియారం చూసుకున్నా. అయిదున్నరైంది. స్టేషనులో జనం ఎవరూలేరు. చుట్ట కాల్చుకుంటూ పరధ్యానంగా వున్న ఓ ముసలాడు - మల్లెపూలు అమ్ముడుపోనందుకు ఏడుపు ముఖం పెట్టిన ఓ బుల్లిఅమ్మాయి - 'ఇస్తే ఇవ్వండి. లేకపోతే మానేయండి' అన్నట్టు కుడిచేయి ముందుకు చాపి గేటుదగ్గర నిలబడ్డ స్టేషన్ మాస్టరు.

అక్కడికి రామాపురం మైలున్నర వుంటుంది. చేల గట్లమీదుగా నడక ప్రారంభించాను. అస్తమయ సూర్యుడు ఎవరిమీదో కోపగించుకుని ముఖం ఎరుపుచేసుకున్నాడు. వరిపొలాల్ని కాపలాకాస్తున్న వీరుల్లా తాటిచెట్ల వరుసలు - వంకరలు తిరిగిపోతున్న చిన్నచిన్న నీటి ప్రవాహాలూ - గబగబ అడుగులు ముందుకు పడ్డాయి. నాకెదురుగా వస్తున్న వ్యక్తి నన్ను చూసి ఆగి నమస్కరించాడు.

'నేను జ్ఞాపకం వున్నానా మేష్టారూ?' అనడిగాడు. ఓ నిమిషంపాటు ఆలోచించాక గుర్తుకు వచ్చింది. పదిహేనుసంవత్సరాలక్రితం అతను నా విద్యార్థి. చిరుగు చొక్కా - చింపిరి తల- దొంగ చూపులు. ఇవీ వాడి ప్రత్యేకత - ఈనాడు సిల్కు చొక్కా - బంగారు గొలుసు - చేతికి బంగారు వాచీ.

'ఏమోయ్ రవణా!... బాగున్నావా? ఏం చేస్తున్నావ్?' అనడిగాను.

'ఏదో మీ దయవలన ఇలావున్నాను. ఆనాడు మీ సలహా విని కష్టపడి చదవివుంటే, మంచి వుద్యోగం చేసేవాడిని - నాలుగూ తెలుసుకుని, ప్రపంచంతో కలిసి పోయేవాణ్ణి'

అంటు నవ్వాడు. ఆ మాటలతను నిజంగా అంటున్నాడో, లేక చాలాకాలంతరువాత కనబడిన మేష్టార్ని కాస్త వుబ్బవేద్దామని అంటున్నాడో తెలిసింది కాదు.

'అదంతా వట్టి భ్రమయ్యా!... నేను డిగ్రీ పుచ్చుకుని సాధించినదేమిటి? మీ తాత ముత్తాతల నుండి వస్తున్న వృత్తిని చేపట్టావు. చాలు... అది సరేకాని-' అంటూ ఆగిపోయాను. ఆ ప్రశ్న అడగటానికి భయంవేసింది. విషాదవార్తలు విని అరగించుకునే ఓపిక లేదు. అంతకంటే అడక్కుండా వుంటేనే బాగుంటుంది. రవణ అడగమన్నట్టు చూశాడు.

'మరేం లేదు - పెళ్ళైందాని అడగాలనుకున్నా - అంతే - మరివస్తాను' అంటూ ముందుకు కదలిపోయాను.

గోపిభవిష్యత్తును ఏనాడో నిర్ణయించివేశాను. మరి అడగటానికెందుకింత భయం? నా అభిప్రాయాలు అన్నీ తారుమారౌతాయన్న అనుమానం కావచ్చు - మరో అరగంటలో రామాపురం చేరుకున్నా - ఈ పదిహను సంవత్సరాలలో ఆవూరు చాలావరకూ మారిపోయింది. అక్కడక్కడా కొత్తమేడలు లేచాయి. విద్యుద్దీపాలు ఆనాడు లేవు. కాని, వీటితో నాకెలాంటి ప్రమేయమూలేదు. తిన్నగా గోపిఇల్లు చేరుకున్నా. హాల్లో ఎవరూ లేరు. గోపిజాడ ఎక్కడా కనిపించలేదు. పెరిగి పెద్దయ్యాక తీయించుకున్న ఫోటో కనిపిస్తుందేమోనని గోడలు వెదికాను. ఎవర్ని పిలవాలో, ఎలా సంబోధించాలో తెలియక తికమకలు పడుతున్న సమయంలో ఓ అమ్మాయి వచ్చింది.

'మూర్తిగారున్నారా?...' అనడిగాను. ఆ అమ్మాయెవరైనది సరిగ్గా తెలియకపోయినా, గోపి చెల్లెలై ఉంటుంది. ఆమెకు రెండేళ్ల వయసున్నప్పుడు చూసిన గుర్తు. ఆమె సమాధానం చెప్పకుండా వయ్యారంగా లోపలికి పోయింది. మరో నిమిషానికి ఓ నడివయస్కురాలు వచ్చింది. ఓ చేతిలో సూట్‌కేస్, మరో చేతిలో హాండ్‌బాగ్ వున్న నన్ను చూసి ఆమె ఏమనుకుందో కాని, ఆశ్చర్యంతో కనురెప్పలు రెండుసార్లు కదిపింది. ఆమె గుర్తుపట్టకపోయినా నాకు తెలిసిపోయింది.

'నమస్కారం!...? జ్ఞాపకం వున్నానా?' అనడిగాను.

'మీరామెష్టారూ?... కులాసాగా ఉన్నారా?... అమ్మాయ్?... మేష్టారికి కాఫీ తీసుకురా. అలా కూర్చోండి' అంది ఆప్యాయంగా గోపితల్లి. పది నిమిషాలపాటు ఏవో కబుర్లు చెప్పుకున్నాం. గోపి విషయం ఎవరూ ప్రస్తావించలేదు. కాఫీ తాగుతుండగా, గోపి నాన్న కూడా వచ్చాడు.

భోజనాలయ్యాక ఆరుబయట మంచం వాల్చుకుని పడుకున్నా, వెల్లకిలా పడుకుంటే నీలాకాశం కనపడింది. చందమామ భార్యలపోరు పడలేక శక్తికొలదీ పరుగెడుతున్నాడు. కోట్ల కొలది నక్షత్రాలు మిణుకు మిణుకుమన్నాయి. గోపి ఆ చుక్కల్లో కలిసిపోయుండవచ్చు. ఛీ!... అలా ఎన్నటికీ జరగదు. గోపి చనిపోవటమేమిటి? హిమాలయాలు కరిగిపోవటం? గంగ ఇంకిపోవటం - ఇద్దరు మనుష్యుల మనసులు ఏకం

కావటం - ఇవి ఎలా అసంభవమో, అదీ అంతే. నిద్రపట్టింది కాదు. లేచి నెమ్మదిగా నడకసాగించాను. ఏ అర్ధరాత్రో నేను కనపడకపోతే గాభరాపడి, ఏ దెయ్యమో, భూతమో ఎత్తుకుపోయిందని గోలపెడతారేమో! నా తెలివి తక్కువకు నవ్వుకుంటూ అడుగులు ముందుకువేశాను. నిశ్శబ్దం వెయ్యిహస్తాలు చాచి శబ్దం నోరు నొక్కివేసింది. అప్పుడప్పుడు ఎక్కడో కుక్కలు అసంతృప్తిగా మొరుగుతున్నాయి. తన్మయత్వాన్ని వెదుక్కుంటున్న ఎవరో వ్యక్తి హాయిగా మురళిగానం వాయిస్తున్నాడు. అదేగానాన్ని పదులు, పాతికలు పెట్టి టిక్కట్లుకొని వింటారు. కాని ఇప్పుడెవరు వింటారు? సగం నిద్రలో ఉన్న చెట్లు - మత్తుగా ఆవులిస్తున్న పక్షి సంతతి - ఇవే ఆపాటను వినాలి. పెద్ద గుడ్డముక్కను చిన్న చిన్న పీలికలుగా చించివేసినట్టు గాలి ప్రవాహాలు - ఇలాంటి రాత్రుల్లో గోపి, నేను ఎన్నో విషయాలు చర్చించుకున్నాం. తిన్నగా స్కూలుకు వచ్చి, పచ్చికలో కూర్చున్నా. స్కూలు ఊరికి దూరంగా వుంది. జీవితాన్ని స్పృశించి అనుభవించడానికిదే సరైన స్థలం.

అవకాశం - అనుకూలత - ఈ రెండూ జతకాగానే జ్ఞాపకశక్తి పనిచేయనారంభించింది. అందుకే, అది వుండకపోవడం శ్రేయస్కరమని ముందే చెప్పాను. జేబులో వున్న కాగితాల కట్టతీసి చదవటం మొదలు పెట్టాను. అది ముగింపులేని కథ - దాని ముగింపు కోసమే ఈ పదిహేను సంవత్సరాలు ఆగాను.

* * *

బి.ఎస్.సి డిగ్రీ పుచ్చుకోగానే, ఏవో ఆశలు, ఆశయాలు నన్ను చుట్టుముట్టాయి. ఉత్సాహంతో ఉద్యోగం కోసం తిరిగి తిరిగి వుపాధ్యాయుడిగా రామాపురం వచ్చాను. అది పట్నం కాదు - సుమారు ఆరు వందల ఇళ్ళుంటాయి. స్కూలు వూరికి అరమైలుదూరంలో వుంది. ఎలాగో తంటాలుపడి ఓ చిన్నగది సంపాదించాను. అనాగరికత, మురికితనం, మూర్ఖత్వం - ఆ వాతావరణంలో కలిసివున్నా, నిరుద్యోగిగా బతికేకంటే, సహనంతో బతకటం మెరుగనుకున్నా.

అదే నా మొదటి అనుభవం - క్లాసులో అడుగుపెడుతుంటే కాళ్లు గాలిలో తేలిపోతున్నట్టనిపించాయి. నాకెదురుగా నలభైమంది విద్యార్థులు కూర్చుని ఏదో 'వింత జంతువు'ను చూసినట్టు చూడసాగారు. లెక్కల పాఠం మొదలైంది. కాలానికి, వేగానికి ఉన్న సంబంధం గురించి చెబుతూ 'గూడ్సు బండి - పాసింజరు బండి... ఈ రెండింటిలో ఏది త్వరగా పరుగెడుతుంది?' అనడిగాను. వేగాన్ని కనుక్కునేటప్పుడు కాలం స్థిరంగా ఉండాలని బోధించాలని నా అభిప్రాయం. ఆ నలభైమంది గుడ్లప్పగించి చూశారు. ఒక్కరూ నోరు మెదపలేదు. రెట్టించి అడిగేసరికి ఓ అబ్బాయి నిలబడి 'గూడ్సుబండి...' అన్నాడు నవ్వుతూ. అతని సమాధానంలో స్ఫురించిన హేళన నన్ను చురుక్కున పొడిచింది. నిశ్శబ్దానికి, అణకువకు వెనకవున్న అంతరార్థం ఇదన్నమాట.

'ఓరి చవటపీనుగా!... నువ్వో కుంటి వెధవనుకో. నీ పక్కనున్న అబ్బాయితో సమానంగా పరుగెత్తగలవా?' అనడిగాను. ఎందుకో అతనిముఖం చిన్నబోయింది. తల కిందికి వంచేసుకున్నాడు. క్లాసంతా చక్కిలిగింతలు పెట్టినట్టు గొల్లుమన్నారు. కొందరు చప్పట్లు

చరిచారు కూడా. నాకంతా అయోమయంగా కనపడింది. ఆ అబ్బాయి కళ్లల్లోంచి రెండు నీటిబొట్లు రాలాయి. 'నువ్వు కుంటివెధవవు' అనగానే అతని లేత గుండె గడగడలాడి పోయింది. మనస్సు చివుక్కుమంది.

'ఎందుకురా ఏడుస్తావ్'?... నిన్నెవరూ ఏమీ చెయ్యలేదుగా!' అన్నాను.

'ఆ గోపీ అంతే మాష్టారూ! వట్టి పిరికిపంద - ఉన్నమాటంటే ఉలుకెక్కువట' అన్నారు ఎవరో వెనకనుండి.

'కూర్చో. ఎవరైనా మాట్లాడారంటే జాగ్రత్త!' అని గదమాయించి పాఠం చెప్పుకుపోయాను.

మొత్తానికి ఏదో అసంతృప్తి నన్నుముంచివేసింది. ఒక్కరోజు గడవటం ముళ్ళమీద నడచినట్టుంది. ఇక ఏడాదిపాటు ఈ రథాన్ని లాగేదెలా? స్కూలు విడిచి పావుగంటైంది. పిల్లలంతా జట్లుజట్లుగా ఏనాడో వెళ్లిపోయారు. సందడిగావున్న ఆ ప్రదేశం, వినాశం జరిగిన తరువాత నిర్మానుష్యమైన మహానగరంలా తయారైంది. నెమ్మదిగా నడుస్తూ స్కూలు ఆవరణ దాటి బయటికొచ్చాను. నాకు పదిగజాల దూరంలో ఓ అబ్బాయి మోయలేక పెద్ద పుస్తకాల సంచీ మోస్తూ, కుంటుతూ నడుస్తున్నాడు. కాలికేమైనా గాయం తగిలిందేమోననుకున్నా. కాని పరీక్షగా చూస్తే, ఓ కాలు పొట్టిది. అంగవైకల్యంవున్నవార్ని చూస్తే ఎందుకో జీవితంమీద వెగటు కలుగుతుంది. సర్వాంగాలు తీరుగా అమరి వున్నా, మనస్పర్థలు - కొట్లాటలు - అసూయాద్వేషాలు - ఆశాభంగం - ఇలాంటి విషసర్పాల నుండి తప్పించుకునే శక్తి లేక సతమతమవుతున్నాం. ఇంక ఏ కన్నో, కాలో, చెయ్యో లేనప్పుడు ముందుకు నడవడం ఎలా? పోనీ, 'ఈరకం మనుష్యులు ఎందుకు జీవిస్తారు- ఆత్మహత్య చేసుకోకూడదా?' అనిపిస్తుంది. ఒకరిద్దరినడిగితే 'జీవించాలన్నకోర్కె ఏ పరిస్థితుల్లోనయినా ఉండితీరుతుంది. ఉన్నవాడు లేనివాణ్ణిచూసి జాలిపడతాడు కాని, లేనివాడు దాన్ని గురించి అసలు ఆలోచించడు' అన్నారు. రెండు కాళ్ళూ ఉంటే, ఆ అబ్బాయి కూడా చెంగుచెంగున ఈ పాటికి ఇల్లు చేరుకుని, అమ్మ అందిచ్చే తాయిలం తిని, హాయిగా ఆడుకుందుకిపోయేవాడు. అతనికాఅదృష్టం లేదు. అరుగుమీద నిలబడి తతిమ్మా పిల్లల్ని చూసి, తనకొడుకింకా రాలేదని దిగులుగా ఎదురుచూస్తున్న అతనితల్లిని తల్చుకునేసరికి మనసు చివుక్కుమంది. అడుగులచప్పుడు వినిగామోలు ఆ అబ్బాయి వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. గుండె గతుక్కుమంది. అది గోపి!... 'నువ్వు కుంటి వెధవనుకో!' అన్న నా మాటలు జ్ఞాపకం వచ్చాయి. అతనికళ్ళ నుండి రాలిన రెండు నీటిబొట్లూ రెండు మహాసముద్రాలై చెవులదగ్గర ఘోషపెట్టాయి. లేనిలోపాన్ని ఆపాదించటంవేరు. ఉన్నదాన్ని వేలెత్తిచూపటం వేరు. గోపి నా కోసం ఆగుతాడనుకున్నా. కాని అతని వేగంలో ఎలాంటి మార్పులేదు. గబగబ వెళ్లి అతన్ని ఓదారుద్దామనుకున్నా, కాని, ఉపాధ్యాయుడినన్న ఆత్మాభిమానం ఆపివేసింది. గోపిమీద ఓ రకమైన అభిమానం, అనురాగం ఏర్పడడం కనుకున్నా.

ఆ మర్నాడు గోపి బడికి రాలేదు. కారణాలు మన వూహనుబట్టి మారుతూంటాయి.

గోపి బడికి రాకపోవటానికి కారణం నిన్నటిసంఘటనేనని నేను నమ్మినా కొందరు నవ్విపారేస్తారు.

'గోపి రాలేదా?' అనడిగాను.

'ఎవరండి?'... నిన్నటి కుంటబ్బాయా?...' అన్నాడు ఓ విద్యార్థి - అతనికేసి కళ్లెర్రచేసి చూశాను.

'రాలేదండి'... ఒక వేళ వాళ్లమ్మ పిండిరుబ్బమందేమో!'

'కాదండి మాష్టారూ?... పులుసు, కూర వండమనుంటుంది.'

'వాళ్లకేం తెలియదండి. గోపిఅమ్మ చీర వుతకమంటుంది - నా మాట నిజమండి'.

అలా అడక్కుండానే రకరకాలైన సమాధానాలు వచ్చాయి. ఇదంతా నన్నేడిపించటానికి వేస్తున్న నాటకం కావచ్చు. లేక నిజంతాలుకు నీడకావచ్చు. ఉదార హృదయంతో ముందుకువచ్చి అడక్కుండానే జవాబు చెప్పిన వారందరికీ వీపుమీద అక్షింతలు పడ్డాయి. ఆ సందిగ్ధ సమయంలో అంతకంటె తరుణోపాయంలేదు.

'ఈ మేష్టారికి, ఆ కుంటిగోపిమీద ఒక్క రోజులో ఎంత ప్రేమ వచ్చిపడిందో-' అన్నమాటలు ఆడపిల్లల వంతు.

ఏదైనా వస్తువునుకాని, వ్యక్తినికాని సంఘానికి, సంస్కరణకు దూరంగా వుంచమని నలుగురూ సలహాయిస్తే దాన్ని ఆచరించేముందు 'అలా ఎందుకు చేయాలి?' అని కారణాలు వెదుకుతాం. అంటే, అందులో అసత్యం వుందని కాదు: ఆ వ్యక్తిని, లేదా వస్తువును ఎందుకు అసహ్యించుకోవాలో తెలుసుకుందామన్న ఆసక్తి. అదేవిధంగా నలుగురూ గోపిని ఎందుకు దూరంగా వుంచుతున్నారో కనుక్కోవాలన్న కుతూహలం నాలో ఎక్కువ కాసాగింది. కాని ఎలా తెలుసుకోడం? ఈ పిండి రుబ్బటం, పులుసు వండటం ఇవన్నీ అకారణంగా పుట్టేవి కావు. వీటికి తగినంత పునాది వుండి తీరుతుంది. ఎటొచ్చీ ఆ పునాదిని పదిమంది పది రకాలుగా వర్ణిస్తారు. అంటే - అంగవైకల్యం ఉన్నంత మాత్రాన తల్లితండ్రులు కన్నబిడ్డను అసహ్యించుకుంటారని - బాధిస్తారని అనుకోను - అలా చేయరు సరికదా, నలుగురూ చూపలేని సానుభూతిని, అనురాగాన్ని వర్షిస్తారు.

ఆ సాయంత్రం స్కూలు వదిలాక, సబ్బు కొందామని బయలుదేరాను. బజారు మధ్యగా వెడుతుంటే ఎవరో చప్పట్లు చరచి పిలిచినట్లయి వెనక్కి తిరిగిచూశాను. గోపి కుంటుతూ, వీలైనంత వేగంగా వచ్చాడు.

'నమస్కారం మేష్టారూ! ఇలా వచ్చారే? అన్నాడు - చెప్పాను.

'ఇంత దూరం వచ్చారు. మా ఇంటిక్కూడా రండి' అన్నాడు వినయంగా.

'దానికేం?... ఊరి విడిచి పోయేవాడినికాదుగా! మరో మాటు చూద్దాం,' అనేసి రెండడుగులు ముందుకు వేశాను. గోపి పరుగెత్తుకు వచ్చి, నాకడ్డంగా నిలబడ్డాడు.

'అలా కాదు మేష్టారూ!... మీరు వచ్చి తీరాల్సిందే!' అంటూ మొండికేశాడు. అతని

ముఖం చూశాను. స్వచ్ఛ జలంలా నిర్మలాకాశంలా - మంచుకొండలా - మలిన రహితంగా ఉంది. దృష్టి కాళ్లమీదకు వెళ్లేసరికి మనసు చీకటితో నిండిపోయింది. గోపిఇల్లు చేరుకున్నాం. అమ్మను తీసుకురావటానికి లోపలికి వెళ్లాడు. అది శ్రీమంతులగృహం. హాలునిండా ఖరీదైన సోఫాలు, కిటికీలకు సిల్కు కర్టెన్లు, నిగనిగలాడుతున్న కుర్చీలు, టేబిలు, ఫ్లవర్‌వేజ్‌లో కిలకిలానవ్వే పువ్వులు, నిశ్శబ్దాన్ని క్రమబద్ధంగా కొలుస్తున్న గడియారం - ప్రతి వస్తువు డబ్బుతో మాట్లాడింది. గోపి అమ్మను పరిచయం చేశాడు. ఆమెను చూసి ఆశ్చర్యపోయాను. నేను ఊహించుకున్న గోపితల్లికి, ఈమెకు ఎక్కడా పోలికలు లేవు. మాతృత్వం చిమ్ముతున్న కళ్లు, ప్రేమతో నవ్వే పెదవులు, బాధల్ని చూసి జాలిగా మారే ముఖం - ఇవి నేను ఊహించుకున్న లక్షణాలు. అలాంటి స్త్రీకి మాత్రమే ఓకుంటబ్బాయి గుండెలో ఆశల్ని చిగురింపచేసే శక్తి వుందని నా విశ్వాసం. నాకు ఎదురుగా వున్న గోపితల్లి పొడుగాటి జడను మెడమీదుగా ముందుకు వదిలింది. వాయిలుచీర, జాకెట్టు, అర్ధచంద్రాకారపు బొట్టు, ఎడం చేతికి బంగారు వాచీ, వయసు పాతికేళ్లకెక్కువ వుండదు. కాలేజీ అమ్మాయి గుర్తుకొచ్చింది.

'గోపి బాగా చదువుతున్నాడాండి?' అనడిగింది.

'నేను నిన్ననే స్కూలుకు వచ్చాను. ఇవేళ తను బడికిరాలేదు... బుద్ధిమంతుడేననుకుంటాను... ఎలాగూ ఒకటి రెండు నెలలుపోయాక కాని మనస్తత్వం అర్థం కాదు'.

'కాస్త జాగ్రత్తగా వుండండి. పైకి అలా ఉన్నాడేకాని, మీ చేత మొగ్గలు వేయిస్తాడు.'

నాకు అసహ్యం వేసింది. గోపిగుణగణాలు ఆమెకు తెలిసివుండొచ్చు. ఒక్కసారి నన్ను చూడటంతోనే, నా శక్తిసామర్థ్యాలు ఆమెకెలా తెలుస్తాయి? నాగురించి పూర్తిగా తెలుసుకోకుండా, మాఇద్దర్నీ త్రాసులో వేచి తూచి 'మీకంటే గోపి గొప్పవాడు' అనడం అసందర్భంగానూ అనవసరంగానూ కనపడింది.

'గోపి ఇవేళ బడికారాలేదేమండి?' అనడిగాను సంభాషణను మరోదెసగా తిప్పనెంచి.

'అదా?... వాడికి వంట్లో బాగా లేదు - జలుబు- కొద్దిగా జ్వరం - ఏ మాత్రం అనారోగ్యంవున్నా నేను జాగ్రత్తపడతాను. రోగాలు ముదరబెట్టుకోటం నాకిష్టం లేదు'.

గోపిచేత కాఫీ పంపించి ఆమె అదృశ్యమైంది. గోపి తను చదువుకునేగది చూపించాడు. శుభ్రంగా వుంది. గోడమీద ముచ్చటగా కాలెండరు, చిన్న కుర్చీ, టేబిలు, అందంగా అమర్చబడ్డ పుస్తకాలు, డ్రాయింగుపుస్తకంనిండా చిత్రమైన బొమ్మలు, అవన్నీ అతని ఊహాలోంచి వెలువడినవే. చంద్రమండలానికి రైల్లో మనుష్యులు వెడుతున్నట్టు - వెడల్పాటి యంత్రాలు కాళ్లకు కట్టుకుని సముద్రం మీద సునాయాసంగా నడచి పోతున్నట్టు- తిండితినకుండా నెలకు ఓ మాత్ర వేసుకునే మనుష్యులు. ఇలా రకరకాలైన బొమ్మలు. పరిపూర్ణత లేకపోయినా, కల్పనాశక్తి అనంతం. ఏదో అందని గమ్యస్థానాన్ని అందుకోవాలన్న ఆకాంక్ష ప్రతిగీతలోనూ కనిపించింది. పట్టుదల వున్న పిల్లలే పెరిగి

పెద్దయ్యాక పెద్దవారౌతారు. డ్రాయింగు పుస్తకం మూసివేస్తూ 'ఇతనికి బ్రహ్మాండమైన భవిష్యత్తు ఉంది' అని నిర్ణయించుకున్నా. అరుగుమీదకొచ్చేసరికి గోపినాన్న వచ్చాడు. పరిచయాలయ్యాక మరో పదినిమిషాలు ఉండిపొమ్మన్నాడు. గోపినాన్నకు నలభై సంవత్సరాలుంటాయి. జుట్టు అక్కడక్కడా నెరసింది. ముఖం మీద చర్మం దగ్గరకు జరిగింది. కళ్ళు మాత్రం ఓసారి గంభీరంగానూ, మరోసారి దిగులుగానూ మారుతూవచ్చాయి. పావుగంటసేపు అనర్గళంగా మాట్లాడారు. గోపి కుంటికాలు గురించి అడగాలనుకుని భయంతో వూరుకున్నా.

'గోపి వంట్లో బాగాలేదట. అతనివాళ స్కూలుకు రాలేదు' అన్నాను.

ఆయన ఆశ్చర్యపోయి భార్యతో ఏదో మాట్లాడివచ్చాడు.

'అదేం కాదండి! దానికింట్లో పనెక్కువగా ఉందట. పనిమనిషికి దానికీ అసలు పడదు. అందుకని సాయానికి ఇంట్లోవుండమందట. అంతేకాని, వాడికేరోగమూలేదు' అన్నారు చెవిలో రహస్యంగా. ఈమాటు తెల్లమొహం వేయటం నావంతు.

* * *

తరువాత వారం రోజుల్లో ఇద్దరం ఆత్మీయులమయ్యాం. తతిమ్మా విద్యార్థులకంటే గోపి నా హృదయానికి దగ్గరగా వచ్చాడన్న అభిప్రాయాన్ని నేను దాచటానికి యత్నించలేదు. అతనికి తెలియని ప్రతి విషయమూ అడిగేవాడు. విసుక్కోకుండా వివరించేవాణ్ణి.

ఓ నాడు ఉదయం లేచేసరికి తలనొప్పి, జ్వరం 'మేం వచ్చామం'టూ కావలించుకున్నాయి. విదలించుకోలేక స్కూలుకు సెలవుచీటీ పంపించి పడుకున్నా. ఇంటి యజమాని ఓసారి వచ్చి పలకరించిపోయాడు. సాయంత్రం గోపి వచ్చి మంచం దగ్గరగా నేలమీద కూర్చున్నాడు.

'మేష్టారూ! జ్వరంగా ఉందా?' అనడిగాడు.

'లేదోయ్! కాస్త తలనొప్పిగావుంటే పడుకున్నా. అనారోగ్యమంటే నాకూ మహ చెడ్డ భయం! ఏమిటి స్కూలు విశేషాలు.'

'ఏం లేవండి... మీరు అబద్ధం చెబుతున్నారు. ఇందాకా ఇంటాయనన్నడిగాను. వంద డిగ్రీల జ్వరం వుందన్నాడు. మందు తీసుకురమ్మంటారా?'

అతని పుస్తకాల సంచివంక చూశాను. పది మణుగుల బరువుంటుంది. తన శరీరాన్ని మోయటానికే కాళ్ళకు శక్తిలేదు. ఈ సంచిని మోయటమెలా?

'రోగం లేని వాడికి మందు అనవసరం'.

గోపి నమస్కరించి వెళ్లిపోయాడు. తప్పనిసరిగా చూడ్డానికి వచ్చినట్టనిపించింది. గోపికీ నామీదుండే అభిమానాన్ని అనుమానించానుకూడా. మరో పది నిమిషాలకు డాక్టరుతో హాజరయ్యాడు.

'ఏమండోయ్ మాస్టరుగారూ! మా వూరికి చెడ్డపేరు తేవాలని నిర్ణయించుకున్నారా?

వచ్చీ రావటంతో జబ్బుపడి, ఎవరయినా అడిగితే రామాపురం జ్వరాలపురమని టాంటాం వేద్దామనుకుంటున్నారా?... అదీ కాక, నెల రోజులు ఆగి జబ్బు పడకపోయారా? అంత తొందరేమొచ్చింది? ఏం కొంప మునిగింది?' అన్నారు డాక్టరు సీతాపతి. ఆయన పేరు విన్నాను కాని, చూడటం ఇదే మొదటిసారి. పొట్టిగా లావుగా, చిలిపి కళ్లతో వున్న ఆయన్ని చూస్తుంటే ఓవంక భయం, మరోవంక గౌరవం ఏర్పడ్డాయి. ఆయన హాస్యంగా మాట్లాడుతున్నాడో, లేక నిజంగా విసుక్కున్నాడో తెలిసిందికాదు. లేచి కూర్చున్నా. అబ్బే నాకు జ్వరంలేదండి. ఏదో కాస్త తలనొప్పిగా ఉంటే ముందు జాగ్రత్తకోసం బడికివెళ్లక విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నా. అంతే!' అన్నాను నవ్వుతూ. సీతాపతిగారు ముక్కుమీద ఒక్క గుద్దు గుద్దేవారిలా ముందుకురికి హుంకరించి 'ఇదిగో అబ్బాయ్! నువ్వు ఎవరితోనయినా అబద్ధం ఆడవచ్చు. కోతలు కోయవచ్చు. కాని డాక్టర్ సీతాపతితో కాదు. నీ అంతరాంతరాల్లో ఏముందో కనుక్కునే శక్తి, శిక్షించే అధికారం నాకున్నాయి. పిల్లల ముందు డబాయింపువంటిదనుకున్నావా? నీ మొహం చూస్తే తెలుస్తూంది. నీకు నూటొక్క డిగ్రీల జ్వరం వుందని' అంటూ ఛటుక్కున చేయి అందిపుచ్చుకుని నాడి చూడబోయారు. ఆయన మాటలు నా కోపాన్ని రగుల్కొలిపాయి. ఎంత డాక్టరయినా నా అంతరంగిక జీవితాన్ని, భావాలను విమర్శించలేడు. ఆ హక్కు ఎవరికీ లేదు. చేయి వెనక్కి లాక్కున్నా.

'థాంక్స్! నన్ను మీరు చిన్న పిల్లాడికింద జమకట్టి, చిత్తం వచ్చినట్టు మాటలాడాలనుకుంటే, అది పొరపాటు. నాకూ ఆత్మగౌరవమంటూ ఉంది. ఇక మీరు వెళ్లవచ్చు' అన్నాను. పెద్ద సంఘర్షణ జరుగుతుందని, గోపి నన్ను అసహ్యించుకుంటాడని నాకు బాగా తెలుసు. కాని, నన్ను నేనే చిన్నచూపు చూసుకోటం ఆత్మద్రోహం. సీతాపతి పెంకులెగిరేటట్టు విరగబడినవ్వారు. 'ఐలైక్యు మాన్ -నువ్వు నాకు నచ్చావ్. పౌరుషం అంటే అలా ఉండాలి. నానాటికి అది స్త్రీల సొత్తై పోతోంది. కాపాడవలసిందే. రోగమంటూ వచ్చాక అలక్ష్యం చేయకూడదు. ఎందుకంటావేమో! ఈ చుట్టుప్రక్కల అంటువ్యాధులెక్కువగా ఉన్నాయి. మనం జాగ్రత్త పడడం అవసరం' అంటూ నాడి పరిశీలించి థర్మామీటరుతో జ్వర తీవ్రతను నిర్ణయించి మందు కోసం గోపిని రమ్మన్నారు. గోపి థర్మామీటరు కడిగేందుకు నూతివైపుకు వెళ్ళాడు.

'నన్ను క్షమించండి డాక్టరుగారూ! మీ ఉదారత్వం నాకర్థం కాలేదు. గోపిని ఎందుకనవసరంగా బాధించటం? నేనే ఎలాగో వస్తాను'.

ఆయన మళ్లీ నవ్వాడు.

'అబ్బాయీ! నువ్వు వట్టి అమాయకుడివి. ఆ అబ్బాయి చురుకైన వాడు. మంచివాడు. నువ్వంటే వాడికెందుకో అభిమానం కలిగింది. నీకోసం ప్రాణదానం చేయమన్నా చేస్తాడు. కాలంటూ లేదు కాని, ఉంటే ప్రపంచాన్ని కాల్చి వచ్చేవాడు'.

నాకు ఆసక్తి హెచ్చింది.

'డాక్టరు గారూ!... ఎదుటివాడి హృదయంలో ఏమున్నది అర్థం చేసుకునేశక్తి వుందన్నారు. అతనంటే నాకు జాలి, ప్రేమ- అతని భవిష్యత్తు తల్చుకున్నప్పుడల్లా గుండె

గడగడలాడుతూంది... అతని తల్లిదండ్రుల్ని గురించి...'

'అయ్యా మేష్టరుగారు!... ఆగండి... ఆగండి... అట్టే వాగొద్దు - జ్వరం ఎక్కువౌతుంది. ఆ కుటుంబ చరిత్రంతా నాకు తెలుసు. చెబ్తాను. సావకాశంగా విను'. అనేసరికి వుత్సాహం వుబుకుతూ వచ్చింది.

'ఇదిగోనండి మీ మీటరు' అంటూ గోపి వచ్చాడు. ఆయన మెడిసన్ ఛెస్టు తీసుకుని వెళ్లటానికి సిద్ధమయ్యాడు.

'ఓరేయ్ గోపి!... మేష్టారిమీద అభిమానం, గౌరవం వుంటే చాలదోయ్! కార్యరూపంలో వుండాలి. ఈ గది చూడు. అయిదూ బై నాలుగు. ఈ సీమవెండి గిన్నెలో మజ్జిగ కొని ఎన్నాళ్లయిందని అడుగు. కనీసం నాలుగురోజులు. ఈ గోడలనుండి మట్టి రాలుతూంది. ఇదేమన్నా అలనాటి పుష్పవర్షమా! గదంతా సాలిగూళ్లు - బొద్దింకల రాకపోకలు. ఇలాంటి చీకటి గుహలో మీ గురువును బంధించి, ఆత్మత్యాగం చేసుకుని, మీ అందరికీ విజ్ఞానం ప్రసాదించమంటే ఎలాగోయ్? ఇదుగో, కుంటబ్బాయ్! నిజం చెబుతున్నా. మీ మేష్టారు ఓ నాటి అర్ధరాత్రి మూటాముల్లె సర్దుకుని, ఎవరితోనూ చెప్పకుండా, చెయ్యకుండా, వెనక పడ్డరోడ్డు ఎక్కడ కనిపిస్తుందోనని జట్కా గుర్రంలా కళ్లకిరువైపులా చేటలు కట్టుకుని వుడాయిస్తారు - కబడ్దార్...'

మరి నేనేం చేయనండి?... ఈ ఇంటి యజమాని నా మాట వింటాడా? నేను చిన్న వాణ్ణి. మీరు కాస్త కదిలిస్తే!' అంటూ నసిగాడు గోపి. ఈ రంగస్థలనాటకం నాకేం అర్థం కాలేదు. ఈ వేలెడు కుర్రాడు, ఆ కళ్లజోడు మనిషి నన్ను వేళాకోళం పట్టిస్తున్నారేమోనని అనుమానపడ్డాను.

'అది కాదోయ్ పిచ్చివాడా! వందమంది వసించే డాబా వుందికదా మీకు? ఓ గది ఇవ్వలేరూ? మీ అమ్మనడుగు- 'ఊ' అంటే సరే సరి. మర్చిపోయి మీ నాన్న నడిగావు కనక- ప్రయోజనం వుండదు. వస్తానయ్యా వెర్రిమేష్టారూ! కాస్త బుద్ధిగా, కుదురుగా వుండు. నాలిక తెమ్మంటోంది కదా అని పచ్చి మంచినీళ్లు తాగావు కనక- నా ఫ్లాస్కుతో వేడినీళ్లు పంపుతాను. తిక్కతో_ ఆరుబయట తిరక్క పడుకో. మీదికొస్తే మందులేదు'. అనేసి రెండడుగులు ముందుకువేశారు.

'మీ ఋణం...' అంటూ ఏదో ప్రారంభించాను.

'చాలు చాల్లేవయ్యా!... పుస్తకాల్లో చదివిన సోది కబుర్లు'. అంటూ ఆయన కదలిపోయాడు.

ఈ పావుగంటలో సీతాపతి గారికి, నాకూ మధ్య జరిగిన సంభాషణ తల్చుకుని నవ్వుకున్నా. ఈ ఆర్భాటం- చీవాట్లు- హాస్యం- వీటి వెనక ఆయనకో సరళ హృదయం వుందని స్పష్టమైంది. అలా ఆలోచిస్తుండగా గోపి మందు, ఫ్లాస్కు తీసుకు వచ్చాడు.

'మేష్టారూ!... నేను గదికోసం అమ్మనడుగుతాను. ఒకవేళ ఆమె కాదు, కూడదు అంటే...'అంటూ తడబడ్డాడు

'మరేం ఫరవాలేదు- డాక్టరుగారు ఏదో అన్నారులే- నీ మానాన నువ్వు ఊరుకో- అడిగి లేదనిపించుకునేదానికన్నా, అడక్కపోవడం మంచిది'

గోపి మాట్లాడకుండా తల వంచుకు పోయాడు.

గోపికుటుంబచరిత్ర తెలుసుకోవాలన్న ఆకాంక్ష ఎక్కువకాసాగింది. దేవలోకంనుండి దిగిన విలాసకన్యలా తల్లి - పనికిరాని విషయాలమీద ఉపన్యసించే తండ్రి, వీరిద్దరిమధ్య... గోపి జీవితం ఎలాంటి ఆకృతి పొందుతుంది?... గోపి వయసుకు, అతని తల్లి వయసుకు పది సంవత్సరాల కంటే వ్యత్యాసం ఉండటానికి అవకాశం లేదు. చేతిగడియారంవంక చూసుకుంటే ఎనిమిది కావస్తోంది. ఈ పాటికి సీతాపతిగారు ఇంటికి తిరిగివచ్చివుంటారు. నేనడిగితే ఆయన కాదనరు. తలుపు తాళం వేసుకుని తొందర తొందరగా బయలుదేరాను. జ్వరం వున్నా, అర్థంకాని శక్తి ఆవేశంలో ముందుకు నడిచింది. ఆకాశంవంక చూస్తే, మబ్బులు కమ్ముకున్నాయి. అక్కడక్కడ మెరుపులు మెరిశాయి. వర్షం వస్తుందేమోనని భయం వేసింది. అరగంటలో తిరిగి రావాలని నిర్ణయించుకుని ఆయన ఇల్లు చేరుకున్నా- ఏదో పుస్తకం చదువుకుంటున్నారు.

'రావయ్యా! అభ్యుదయమానవా! జ్వరాన్ని కూడా ధిక్కరించి దయచేశావ్?' అన్నారు నవ్వుతూ. 'జబ్బుగా వున్నప్పుడు ఎందుకు వచ్చావని' దులిపేస్తే ఏంచేయటం?... 'రోట్లో తలదూర్చాక', అన్న సామెతలా తప్పదు మరి.

'అది కాదండి!... చుట్టూ ఏదో అంటుజాడ్యాలున్నాయన్నారు కదా! ఇంజక్షనిస్తే బాగుంటుందని...

'హరిశ్చంద్రా! ... కట్టిపెట్టు నీ కల్లబొల్లి కబుర్లు! గోపిగురించి వివరాలు తెలుసుకుందామని వచ్చావు. నా ముందు అబద్ధాలు ఆడవద్దని ఇదే ఆఖరుసారిగా చెప్పటం - ఫైనల్ వార్నింగ్!'

'నేను సిగ్గుతో తలవంచుకున్నా'

'గోపితల్లి చనిపోయి చాలా కాలమైందయ్యా! ... అతను పుట్టిన రెండు సంవత్సరాలకు కన్నుమూసింది పాపం. ఇప్పుడున్నది సవిత్తల్లి. అందుకే అతన్ని ఏడిపించుకు తింటోంది. మూర్తి చాలా మంచివాడు. కాలేజీలో ప్రొఫెసరు. పొద్దున్న సైకిలుమీద వెడితే రాత్రి ఇంటికొస్తాడు. ఈ మధ్యకాలంలో ఏం జరిగేది అతనికి తెలియదు. గోపి పల్లెత్తు మాటైనా అనడు... ఇదీ ఒకందుకు మంచిది. రేపు పెళ్లాం వస్తే గోపి తెల్లమొహం వేయక చక్కగా వంట చేయగలడు - పిల్లల్ని పెంచగలడు. సరైన తరిఫీదు -'

'నేను ఆశ్చర్యంతో విన్నాను. సీతాపతిగారు ఏమీ జరగనట్టు వివరించినా అందులోవున్న భయంకర సత్యం నన్ను ఆలోచనలో పడేసింది. గోపి చుట్టూ వెయ్యి విషసర్పాల బుసలు.

'డాక్టరు గారూ! మరో చిన్న సందేహం!... ఈ కుంటికాలు పుట్టుకతో వచ్చిందా? లేక ఏదైనా ప్రమాదంలో చిక్కుకుని...'

'ఆయన నాకేసి కళ్లెర్ర చేసి చూశారు. కోపంతో బలంగా బల్ల గుద్దారు. గుండెలు

పీచుపీచు మన్నాయి. జ్వరం రెండువందల డిగ్రీలు చేరుకున్నట్టయింది.

'నువ్వు రైలు ప్రయాణాలు తరచు చేస్తుంటావా?'

నా ప్రశ్నకు, దీనికీ వున్న సంబంధం?...

ఒకవేళ గోపీ రైలు ప్రమాదంలో చిక్కుకొని కాలు పోగొట్టుకున్నాడేమో!

'చేశానండి...' అన్నాను భయంతో.

'కూర్చోటానికి చోటిమ్మని బతిమాలుతూ కొందరు ప్రయాణీకులు వస్తూంటారు. దయతల్చి కాస్త చోటిస్తే ఇటుఅటూ జరిగి విశాలంగా కూర్చుని, చివరకు మనల్ని ఓమూలకు నెట్టేసి పడుకుంటారు- సూక్ష్మంగా చెప్పాలంటే, కూర్చోమంటే పడుకున్నాడు. నువ్వు అలాంటివాడివే!

ఏదో జ్వరంతో రాత్రిపూట వచ్చాడు. పాపం! అని కొంచెం తాయిలం పెడితే ఇంకా తెమ్మంటావు? వెళ్లవయ్యా! నీ పని చూసుకో!' 'ఇంక లాభం లేదని నమస్కరించి వచ్చేశా.'

అప్పటికే వర్షం మొదలైంది. సీతాపతిగారికీ విషయం తెలియదు. తెలిస్తే గొడుగుపట్టుకుని వచ్చి వుండేవారు. లేక ఆరాత్రి ఇంట్లో గదిలో పెట్టి తాళం వేసేవారు. అయిదు నిమిషాలు నడిచే సరికి వర్షం ఎక్కువైంది. ఇంక లాభం లేదని, ఓ ఇంటి అరుగెక్కి ఆశ్రయం పొందాను. చీకట్లో మధ్యమధ్య మెరపు తప్పించి మరి వెలుగు లేదు. జేబు రుమాలుతో తడిసిన తల తుడుచుకుందుకు ప్రయత్నించాను.

'అది కాదే అమ్మా!... ఆ గదిలో జంతువులు కూడా వుండలేవు. పాపం! మన మేష్టారే కదా! ఇంత పెద్ద ఇల్లు మనకుంది - ఓ చిన్న గదిస్తే ఏం పోయింది? డాక్టరుగారుకూడా చెప్పారు'.

ఆశ్చర్యపోయాను. అది గోపికంఠం- ఇంట్లో నుంచి వినపడుతోంది.

నేను ఎక్కడున్నానో అర్థమైంది.

'ఏడిశావ్! నీ తలకాయ! ఇలాంటి పెత్తనాలు నెత్తినేసుకొచ్చావంటే పీక పిసికి పారేస్తాను. నీ కుంటి కాలు వెధవమొహానికిదొక్కటే తక్కువైంది. ఛీ!...'

అంతే! ఆ తర్వాత గోపి ఏడవటం - ఎవరో కొడుతున్న చప్పుడు. తలుపుతట్టి ఆమెను పిలిచి గట్టిగా చివాట్లు వేయాలనిపించింది. ఉద్రేకాన్ని అణచుకుని ఆ వర్షంలో తిరుగు ముఖం పట్టాను.

'వానలో తడవటంమూలాన ఆ మర్నాటికి జ్వరం ఎక్కువైంది. సాయంత్రం గోపివచ్చి నా స్థితి చూచి మరింత బాధపడ్డాడు. మోచేతిదగ్గర, కాలుమీద వాపులు కనిపించాయి.

'ఏమిటిదంతా?...' అనడిగాను.

'పొద్దున్న వీధిలో జారిపడ్డాను' అన్నాడు.

'అబద్ధం! నాకు గది కావాలనడిగినందుకు అమ్మ కొట్టింది. నాకు తెలుసు. దానికంతకూ మూల కారణం నేను. మళ్లీ ఇలా చేశావంటే ఈవూరు వదలిపోతాను. నా

కోసం మరొకరు బాధపడటం నేను సహించను - తెలిసిందా?' అని మందలించాను. గోపి తలవంచుకుని మౌనంగా నిలబడ్డాడు. అంతకంటే అతన్నెక్కువ చీవాట్లు వేయనక్కర్లేదు. మనసు పుల్లిపార కాగితంలాంటిది. చిరగటానికి ఎంతో సేపు పట్టదు. కాసేపు స్కూలు కబుర్లు చెప్పి వెళ్లిపోయాడు. మరికొంతసేపటికి సీతాపతిగారు వచ్చారు. బహుశ గోపి వెళ్లి పంపి ఉంటాడు.

'నూటొక్కటి' అన్నాడు టెంపరేచరు చూసి'

గుడ్లప్పగించి చూస్తూ పడుకున్నా.

చిన్న పిల్లలకైనా కాస్త ఇంగితజ్ఞానం వుంటుంది. నీకది కూడా లేదు. ఒళ్లు కాగిపోతుంటే వర్షంలో వాహ్యాళి. నువ్వు మేష్టారుగా పనిచేయ్యటానికి ఎంతమాత్రం పనికి రావు' అని ఇంజక్షనిచ్చారు.

'క్షమించండి. ఏదో బుద్ధి గడ్డితిని...' అంటూ ప్రాధేయపడ్డాను.

'కాదయ్యా! నీ బుద్ధి హల్వా, గులాబ్‌జామ్ తింటోంది'. అని గట్టిగా నవ్వారు.

'కాస్తకారం కూడా మధ్యమధ్య వుండాలి. తీపి పదార్థాలు అదే పనిగా తింటే వెగటు కలుగుతుంది' అన్నాను తెగించి.

'ఆయన తోలుసంచి సర్దుకుని వెళ్లటానికి సిద్ధమయ్యారు.

'డాక్టరుగారూ! నిన్నటి నా ప్రశ్న?' అనడిగాను.

వెనక్కి తిరిగి ఏమన్నట్లు కుడికన్ను చిన్నది చేసి, ఎడంకన్ను పెద్దదిచేసి చూశారు.

'ఓ! అదా!... అదొక రహస్యం. కుశాగ్రబుద్ధీ! ఎవరి చెవినీ పడవేయకు. కుర్రాడు ఆరోగ్యంగా, అందంగా నిండుగా వుండేవాడు. రెండోఏట తల్లిపోయింది. మూడోఏట మేడమీద నుండి కిందపడ్డాడు. కాలు విరిగింది'.

'ఇందులో రహస్యం ఏముంది డాక్టర్!... మామూలుగా జరిగేదే!'

'కాదోయ్ మందబుద్ధీ! పూర్తిగా విను. అతను పొరపాటున కాలుజారి కింద పడలేదు. వెనక నుండి సవిత్తల్లి కిందకు తోసేసింది'.

'ఆలస్యమైనట్టు, వ్యర్థ ప్రసంగం చేస్తున్నట్టు ఆయన చేతివాచీ చూసుకున్నాడు.

'కారణం!...'

'ఓయి అపరాధపరిశోధకాగ్రమా! నాదుంప తెంపుతున్నావు. లోకజ్ఞానం బొత్తిగా సున్న నీకు, అందంగా వున్న కుర్రాణ్ణి, తన బిడ్డ కానప్పుడు సవిత్తల్లి ప్రేమించలేదు. అదీకాక , అతనంటే మూర్తికి ప్రాణం. ఒకనాడు కాకపోతే ఒకనాడు ఆమెకది ప్రతిబంధకం. అందుకని చంపేద్దామని తోసేసింది గామోలు! కాలు విరిగి వూరుకుంది' అనేసి గట్టిగా నవ్వటం మొదలు పెట్టారు.

'డాక్టరుగారూ!... ఆ కాలు బాగు చేయటం పడదా?'

'అసాధ్యం సర్జన్ జనరల్‌గారూ! విరగ్గానే అతకటానికి ప్రయత్నించాం. చెన్నపట్నం తీసుకుపోయి తంటాలు పడ్డాం. బొంబాయిలో ప్లాస్టిక్ సర్జరీ పనిచేస్తుందేమోనని చూశాం. లాభం లేకపోయింది'.

ఆ కుర్రాడు చనిపోయినా బాగుండును.

'అలాగనకండి!... అంగవైకల్యం వున్నంత మాత్రాన ఓ వ్యక్తికి ప్రపంచంలో స్థానం లేకుండాపోదు. నిజానికి, అలాంటివారికే గొప్ప భవిష్యత్తు వుంటుంది. సర్వావయవాలూ తీరుగా వున్న వారికి జీవితంలో ఇబ్బందులు, ఆశలు, ఆదర్శాలు ఏవీ వుండవు. మందలో మేకలా - గుంపులో మనిషిలా - ఒకే గమ్యస్థానంవైపు- ఒకే దృష్టితో అటూఇటూ దూరాన రకరకాలైన పూల తోటలు- వింతలు- విచిత్రాలు వున్నా చూడకుండా నడుస్తారు. గోపిలాంటి వారు ఎప్పుడూ తమ లోపాల్ని గురించి ఆలోచిస్తూ అందరికంటే వెనకనడుస్తూ ఆ పువ్వుల్ని, వింతల్నీ చూసి ఆనందిస్తారు. ఇతరులకు మార్గదర్శకులవుతారు. మిల్టన్, సర్‌వాల్టర్ స్కాట్- అందరూ అలాంటివారే!'

'కవి పుంగవా! చాలించు. నీకవిత్వం వేరే కాగితంమీదరాసి పంపించు. తీరిగ్గా చదివి సంతసిస్తా అనేసి గట్టిగా నవ్వారు. నేను కొద్దిగా సిగ్గుపడ్డాను.

'మాస్టర్‌జీ... నేను ఇంతసేపు గోపి గురించి చెప్పినదంతా నిజమని నమ్ముతున్నారా?... అంతా వట్టిది. కల్పన. అసందర్భం. అలా ఎక్కడైనా జరుగుతుందా? ఎంత సవిత్తల్లైనా అంతటి అఘాయిత్యానికి తలపెట్టదు. అందుచేత ఇప్పుడు విన్నదంతా మర్చిపోవటం మంచిది' అనేసి గబగబ వెళ్లిపోయారు.

తలా తోకా అర్థం కాలేదు. చేతిలో రూపాయి నోటువుంచి అబ్బాయ్! అది వట్టికాగితం ముక్క, 'అవతలకు విసిరేయి! పనికిరానిది'. అన్నట్టుగా వుంది. ఆయన నమ్మవద్దని హెచ్చరించినా, నేనుమాత్రం విశ్వసించాను. కారణం లేనిదే కథ వెలువడదు.

జరిగింది భూతకాలంమాట. ఇక భవిష్యత్తు గురించి ఆలోచించాలి. గోపి బతికి వుండటం తల్లికిష్టం లేదు. తన ప్రయత్నంలో ఓసారి ఓడిపోతే, మరోసారి ప్రయత్నించదని నమ్మకమేమిటి?... అందుకే అతన్ని రాచిరంపాన పెడుతోంది గామోలు! వెలుగునింపవలసినచోట చీకటి కుమ్మరిస్తోంది. నేను చేయగలిగిందేమీ లేదు. కనుక గోపిగురించి ఆలోచించకూడదనుకున్నా. మరో మూడురోజులకు స్కూలుకు వెళ్లాను.

* * *

'గది దొరకలేదన్న ప్రశ్న దానంతటదే సమాధానాన్ని వెతుక్కుంది. స్కూల్లో వున్న 'సామానుగది' ఖాళీ చేసి నాకిచ్చారు. దాన్నివాసయోగ్యంగా మార్చుకున్నా. చుట్టూ వరిపొలాలు, తోటలు, దూరంగా పెద్ద చెరువు, స్వచ్ఛమైన గాలి, ఒకరితో జోక్యం లేదు. స్వేచ్ఛ జెండా ఎత్తింది.

ఓనాడు రాత్రి ఏడు గంటలు- గదిలో కూర్చుని ఏదో రాసుకుంటున్నా. వెన్నెల భూమినంతా ఆక్రమించుకుంది. నిశ్శబ్దం ఎవర్నో జోకొడుతూంది. గోపి నెమ్మదిగావచ్చి

నాముందు కూర్చున్నాడు.

'ఏమోయ్! ఈవేళప్పుడు వచ్చావ్? మీ అమ్మకో నాన్నకో తెలిస్తే నీకు అక్షింతలుతప్పవు.' అన్నాను నవ్వుతూ.

'మరేంలేదండి!... మా అమ్మ సబ్బు కొనుక్కురమ్మంది. గదిలో దీపం కనిపిస్తే వచ్చాను. మేష్టారు! మీరు రాత్రుళ్లు గది తలుపులు తెరుచుకొని పడుకోకండి, ప్రమాదం. ఈ చుట్టు ప్రక్కల పెద్ద పెద్ద నక్కల గుంపులు వున్నాయి. అవి మంచి నిషాలో వుంటాయి కనక మీదపడి కరుస్తాయి. ఒంటరిగా వున్నారు కనుక మీరేం చేయలేరు'.

'అలాగా!... నాకిదంతా తెలియదు సుమా!' అన్నాను. గోపి ఏవో పుస్తకాలు చూస్తూ కాసేపు గడిపాడు.

'గోపి!... నువ్వు స్కూలు ఫైనల్ ప్యాసయ్యాక ఏం చదువుతావు?'

'పెద్ద పెద్ద చదువులు చదువుకుని గొప్పవాణ్ణవాలనుందండి. కాని ఓ కాలు లేదు. అందుకే అమ్మ, కుంటివెధవకు చదువెందుకు? గొడ్లను కాస్తాడు పంపండి.' అంటోంది.

మనసు చివుక్కుమంది. అతని ముఖంలో వెలుగు నన్ను ఆలోచనలో పడేసింది.

'మీ అమ్మ ఏమన్నా సరే, నువ్వు చదివి తీరాల్సిందే. ఇంతకూ నీకు ఏదెక్కువ ఇష్టం. హిస్టరీ- జాగ్రఫీ- సైన్స్ - లెక్కలు'.

అది గోపికి క్లిష్టమైన సమస్యని నాకు తెలుసు. ఎందుకంటే, ప్రతి సబ్జెక్టులోనూ మొదటి మార్కు అతనిదే! గోపి నాకేసి అమాయకంగా నవ్వాడు.

'గోపి!... అంత త్వరగా ఏ నిర్ణయానికి రాలేవు. .. లెక్కలా?' కాదని తలూపాడు.

'పోనీ ఇంగ్లీషు?' అతను నవ్వాడు.

'సైన్సు?'

'అవునండి... అందులో ప్రతి పాఠం చిత్రంగా వుంటుంది. మనకు తెలియనివి చాలావుంటాయి' అన్నాడు.

'అర్థమయిపోయింది. విజ్ఞాన శాస్త్రంలో అతని భవిష్యత్తు యిమిడి ఉంది. సరైన మార్గంలో అతన్ని నడిపిస్తే గొప్పశాస్త్రవేత్త అవుతాడు.

'గోపి!... నాకు తెలిసిపోయింది. రేపట్నుంచి సాయంత్రం నా దగ్గరకురా ! నీకు సైన్సు పాఠాలు చెబుతాను. జాగ్రత్తగా అర్థం చేసుకో. మంచి రోజులు వస్తాయి'. అన్నాను వుత్సాహంగా. అతను 'ఏమౌతాడో, ఏమోనని' భయపడుతున్న నా హృదయం ఒక్కసారిగా గంతులు వేసింది.

'అలాగేనండి...' అని రెట్టించిన ఆనందంతో తలవూపాడు.

రెండు నిమిషాలు గడిచాయి.

'మేష్టారూ!... ఏమైనా కొత్త పుస్తకాలు కొనుక్కోవాలాండి?'

'ఓ పెద్ద నోటు పుస్తకం కొనుక్కో. రెండు-మూడు నెలలు పోయాక తతిమ్మా పుస్తకాలు కొనొచ్చు'.

ఏదో ఆలోచిస్తూ గదిలో రెండు మూడుసార్లు తిరిగాడు. తన జీవితానికిక వెలుగులేదని భావించిన అతని మనసులో ఒక మెరపు మెరసింది. అచేతన వస్తువులో జీవం మెదలింది.

'ముందు ఏ పాఠం చెబుతారు మేష్టారు? విద్యుచ్ఛక్తి గురించి చెబుతారా? వద్దు... గ్రామఫోను - ఛీ! ఛీ! ఇప్పుడు ఎవరూ కొనటం లేదు. రేడియో గురించి చెప్పండి'.

'అదంతా నాకు తెలుసు'.

మేష్టారూ ! 'మీరు ఏం రాస్తున్నారు?'

'ఏదో కథలే! ఏం? ఎందుకు?'

'మీకు కథలురాయటం వచ్చునాండి ? నాకు తెలియదు మేష్టారూ! నా గురించి ఓ కథ రాయరూ? ఏదైనా పత్రికకు పంపండి. చదివి అందరికీ చూపిస్తాను'.

'గోపీ! నీ గురించి కథ తప్పకుండా రాయగలను. కాని... కాని... దాని ముగింపు?... ఏమని రాయమంటావు? ప్రఖ్యాత శాస్త్రవేత్త అయ్యావని రాయనా?'

'ఓస్!... ఇంతేనా! నేను చనిపోయినట్టు రాయండి... అదే బాగుంటుంది త్వరగా రాసేయండి.'

అతనికి సమాధానం చెప్పేలోగా ఎవరో విద్యార్థివచ్చి నమస్కరించి వినయంగా చేతులు కట్టుకుని, ఎదురుగా నిలబడ్డాడు.

'ఏమోయ్ రవణా!.. ఇలా రాత్రప్పుడు వచ్చావు?'

'మరేంలేదండి... మరి... మరి...' అంటూ నసిగాడు.

'ఫరవాలేదు - ధైర్యంగా చెప్పేయ్!' అని భుజం తట్టాను.

'మరేం లేదండి... పదో తారీఖు లోగా జీతం కట్టాలి కదండి... ఇవేళ ఆరోతారీఖు. మూడు నెలల్నుండి జీతం కట్టడం లేదు. హెడ్మాష్టారు బడికి రావద్దని కచ్చితంగా చెప్పేశారు. మా అమ్మ, నాన్న బీదవారు. నాన్నకు వస్తుందనుకున్న డబ్బు రాలేదు. మీరు దయతలిచి ఓ పది రూపాయలిస్తే వచ్చే నెల తీరుస్తాను.

అతని ముఖం చూస్తే జాలివేసింది. చింపిరితల. కుట్టుకు తొడుక్కున్న చొక్కా, చిరుగుపంట్లాం. ఇలాంటి విద్యార్థులు మనదేశంలో వేలకొలదీ వున్నారు. పాపం వీళ్లందరూ ఎలా చదువుకుంటారు? విశాల మనస్తత్వం ఎలా అలవడుతుంది?... సాయం చేయాలనే వుంది. కానీ వచ్చిన చిక్కేమిటంటే, నాదగ్గర రెండు రూపాయలున్నాయి.

'రవణా!... నువ్వు చెబితే నమ్మవు! నా దగ్గర రెండే రూపాయలున్నాయి. ఎవర్నయినా అడిగి చూస్తాను. నీ అదృష్టం మరి. రేపు కనపడు'.

'రవణ ఏదో అడగబోయి నమస్కరించి వెళ్లిపోయాడు. మనసు విరిగింది. గోపికేసి చూశాను. అతను ఏదో తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నాడు.

"గోపి! టైం తొమ్మిది కావస్తోంది ఇంటికి వెళ్లు. అమ్మా నాన్న నీకోసం వెదుకుతుంటారు" గోపి వెళ్లిపోయాడు.

ఆ రాత్రి తలుపులు వేసి పడుకున్నా గోపి. అన్న మాటలు అక్షరాల నిజం. పది పదిహేను నక్కలు కిటికీలగుండా నాకేసి చూసి నవ్వాయి. ఒంటరిగా వున్నందున, నిజంగా భయంవేసింది కూడా. ఆ మర్నాడు సాయంత్రం రవణ నవ్వుతూ వచ్చాడు.

"మీరు చాలా మంచివారండి మేష్టారూ!... మా నాన్నతో కూడా చెప్పాను. మీ పది రూపాయలు వచ్చే నెల తిరిగిచ్చేస్తానన్నాడు" అన్నాడు. నాకేం బోధపడలేదు. అతనికి నేనుడబ్బివ్వలేదని నాకు బాగా తెలుసు.

'ఏమిటోయ్! వేళాకోళాలాడుతున్నావ్? నేను నీకు డబ్బివ్వడమేమిటి?... లేదని నిన్ననే చెప్పానుగా!' అన్నాను.

'అదేమిటండి!... మీరిచ్చారని గోపి ఈవుదయం ఇచ్చాడు.'

నాకర్థమైంది. మాట్లాడకుండా క్లాసుకువెళ్లాను. ఆ రాత్రి గోపిని ఈ విషయమై అడిగాను.

'నేను చేసింది తప్పేనండి మేష్టారూ!... కాని అతన్ని చూస్తే నాకు ఏడుపు వచ్చింది పాపం! మంచి బట్టలు లేవు. తలకు నూనె రాసుకోడు. నాలుగు మైళ్లు నడచివస్తాడు రోజూ. మా నాన్న దగ్గర బోలెడు డబ్బుంది. కొంత తీసిస్తే తరిగిపోదండి. ఇప్పుడు నాకెంతో ఆనందంగా వుందండి...'

'ఈసంగతి మీ అమ్మకు, నాన్నకు తెలుసా?'

'తెలియదండి' అన్నాడు బెదురుగా చూస్తూ.

'నువ్వు చేసిన పని మంచిదో, చెడ్డదో తరువాత నిర్ణయిద్దాం. నువ్వు చేసినపని దొంగతనంతో సమానం. ఇకముందెప్పుడూ చేయకు'. అని అప్పు తీసుకుని ఆ డబ్బు తిరిగిచ్చేశాను.

ఆనాటి నుండి గోపి ఒక్కరోజు విడవకుండా వచ్చేవాడు. చెప్పిన ప్రతిపాఠం శ్రద్ధగా చదివేవాడు. బ్యాటరీల సహాయంతో చిన్న బల్బు వెలిగించి చూపించాడు. ఇంట్లో తన గదిలో విద్యుద్దీపం వెలిగించాడు. గోపికి మార్కులు ఎక్కువవస్తే తతిమ్మా విద్యార్థులు నా మీద అనుమానంతో అతని పేపరంతా జాగ్రత్తగా చూసేవారు. ప్రశ్న పత్రాలు ముందే అందజేస్తున్నానని అపనిందలు వేశారు. సూటిపోటిగా క్లాసులో ఏవేవో అనేవారు. కానీ మనసు దృఢపర్చుకొని గోపి శ్రేయస్సుకోసం పాటుపడ్డాను. అలా అయిదు నెలలు గడిచాయి.

ఒకనాడు రాత్రి వెంటనే రమ్మని డాక్టరుగారు కబురంపారు. ఆయన్ని అప్పుడప్పుడు కలుసుకోటం, గోపి గొప్పతనం గురించి ప్రస్తావించటం జరిగింది. ఆయన వినివిననట్టు నవ్వివూరుకునేవాడు. నిజానికి, ఆ పొద్దున్నే ఆయన్ని కలుసుకున్నాను. ఇంతలో ఏం కొంప మునిగిందోనని పరుగెత్తుకు వెళ్లాను.

'రావయ్యా గురూత్తమా!... కబురంపి గంటన్నరైంది. ఇప్పటికైనా వచ్చావు. బాగుంది. ఇప్పుడు నీ తల, నా తల ఎగిరిపోయే ప్రమాద పరిస్థితి వచ్చింది.' అంటూ వుపోద్ఘాతం ముగించారు. ఓ నిమిషం నిశ్శబ్దంగా ఉన్నాం.

'ఇవేళ మధ్యాహ్నం గోపితల్లి నాతో మంత్రాలోచనలు జరిపింది. దేనికో తెలుసా?... గోపి బతికి వుండటం తనకిష్టం లేదట. అదీగాక నువ్వు చెప్పే ప్రైవేట్ల ఫలితంగా అతని తెలివి హద్దులు మీరి, నాన్నగారి అనురాగాన్ని సంపాదించుకుంటున్నాడట - అందుచేత ఏదైనా ఇంజక్షన్‌గాని, మందుకాని ఇచ్చి చంపేయమంటోంది.'

నా నోట మాట రాలేదు. భయపడుతూ వచ్చిన నిజం దగ్గిరకు వచ్చినట్టయింది. నేను వేసుకున్న పథకాలన్నీ ఒక్కసారిగా నన్ను వెక్కిరించాయి.

'మీరేమన్నారు?...' అనడిగాను.

డాక్టరుగారి ముఖం ఎర్రబడింది. బల్లమీద గట్టిగా గుద్దారు.

'ఏమంటానయ్యా?... ఒప్పుకున్నాననుకుంటున్నావా?... ఏమనిషైనా ఒప్పుకుంటాడటయ్యా? చీవాట్లువేసి, జడిపించి వచ్చాను. ఇకముందు గోపీకేదైనా ప్రమాదం సంభవిస్తే ఆమెను జైలుకు పంపిస్తానన్నాను. కానీ నిర్లక్ష్యంగా నవ్వేసి వూరుకుంది. దీన్నిబట్టి ఆలోచిస్తే ఆమె ఎలాగైనా గోపీని చంపేస్తుందేమోనని భయంగా ఉంది- ఏం చేద్దామంటావు?... చూస్తూ, చూస్తూ ఓ కుర్రాడిని వదులుకుంటామా? అందులోనూ బుద్ధిమంతుడు'.

జీవితానుభవం వున్న డాక్టరుగారికి తోచని వుపాయం నాకేం తోస్తుంది?

'గోపిని తీసుకొని మరోవూరు వెళ్లమంటారా?'

'నువ్వు తెలివితక్కువ వాడివని ముందే తెలుసు. కాని, ఇంత మరీ దిగజారిపోతావనుకోలేదు. నువ్వు తీసుకుపోతే తల్లిదండ్రులు వూరుకుంటారటయ్యా?... పోలీసుకు రిపోర్టుచేసి కొట్లో వుంచుతారు.'

నేను ఆలోచిస్తూ కూర్చున్నా.

'అంతా నేను ముందే నిర్ణయించాను. నీ బుద్ధిబలం పరీక్షిద్దామని అడిగాను. పట్నంలో వికలాంగులకు ఓ ఆశ్రమం వుంది. అందులో చేరుద్దాం... కాని మూర్తిని ఒప్పించటంలో చిక్కంతా ఉంది. అతను శ్రీమంతుడు. కనుక వినిపించుకోడు - ఏమైనా ప్రయత్నించటం మనవిధి. బయలుదేరు' అన్నారు.

మేము వెళ్లేసరికి మూర్తిగారు ఇంట్లోనే ఉన్నారు. సీతాపతిగారు తన చాకచక్యాన్నంతా వినియోగించి ఆయనమనసు మార్చారు. గోపి జీవితంలో ముందుకు రావాలంటే అదొక్కటే మార్గమని ఆయన వాదించారు. మూర్తి ఒప్పుకున్నారు.

'ఒకవేళ ఆమె ఒప్పుకోకపోతే?' అడిగాను తోవలో డాక్టరుగారిని.

'అలా ఎన్నటికీ జరగదు. ఆమెకు సంతోషంగానే వుంటుంది' అన్నారు.

* * *

అనుకున్నట్టు అంతా స్థిరపడింది. సంగతి తెలుసుకున్నాక, గోపి వెళ్లనంటూ ఏడ్చాడు. ఎన్ని బాధలున్నా అతనికావూరు, ప్రకృతి, అక్కడి మనుష్యులు నచ్చారు. వీడ్కోలివ్వటానికి బస్టాండుకు వెళ్లాను. మూర్తికూడా వున్నారు. గోపి కిటికీవారగా కూర్చున్నాడు. చెంపల మీదుగా నీరు కారుతోంది.

'మేష్టారూ!... నిజం చెప్పండి! మీరు నన్ను గొప్పవాణ్ణి చేస్తానన్నారు. పుస్తకాలు అవీ కొనమన్నారు. నేను ఏ తప్పూ చెయ్యలేదు. శ్రద్ధగా చదువుకొని, మీరు చెప్పినట్టు అన్నీ చేశాను. నన్నెందుకు ఆశ్రమానికి పంపిస్తున్నారు మేష్టారు? నేనంటే మీకసహ్యం కలుగుతుందా?'

అతి కష్టం మీద ఏడుపు దిగమింగుకున్నాను. అతనికేమని సమాధానం చెప్పను? నిజాన్ని ఎలా వివరించను? అతని మాటల్లో చివరివాక్యం చురుక్కున పొడిచింది. గోపి నన్నునుమానిస్తున్నాడు.

'గోపి! నువ్వు లేనిపోనివన్నీ ఊహించుకుని బాధపడుతున్నావు. ఆశ్రమంలో సాకంటే ఇక్కడ వాళ్లందరికంటె మంచివాళ్లుంటారు. వారందరూ నీకు మార్గదర్శకులౌతారు, అన్నాను ఎటో చూస్తూ.

'అబద్ధం మేష్టారూ!... మీలా నన్ను అర్థంచేసుకునేవారెవరూ లేరు. ఉండబోరు. నేను కుంటివాణ్ణికనుక నన్ను తరిమేస్తున్నారు. మేష్టారూ! నా కుంటికాలు బాగుపడేందుకు మార్గాలు లేవాండి?'

గోపి ఈనాటివరకూ ఇలాంటి ప్రశ్న వేయలేదు.

'తప్పకుండా బాగుపడుతుంది. ఆపరేషన్ చేసి కొత్తకాలుపెడుతారు. దానితో నువ్వు కూడా మాలాగే తిరగగలవు. మాకుమల్లే జీవించగలవు. అయితే కొంతకాలం ఆగాలి- అనుకున్నట్టు ప్రతిదీ జరగదు. ఇదంతా ఆలోచించే మీనాన్నగారు నిన్ను పట్నానికి పంపిస్తున్నారు. అక్కడి మనుష్యులు నీలాంటి వారి మనస్తత్వాలను బాగా అర్థం చేసుకున్న వారు. ఏం చేయవలసింది వారికి బాగా తెలుసు.'

బస్సు బయలుదేరటానికి ఇంకా ఐదు నిమిషాలుంది. డాక్టరుగారు వస్తారనుకున్నా. ఆయన రాలేదు. రోడ్డంట పోతున్న కుంటికుక్కమీద అల్లరి పిల్లలు రాళ్లు రువ్వుతున్నారు. గోపి అదే దృశ్యాన్ని తదేక దృష్టితో చూస్తున్నాడు.

'మేష్టారూ !... ఆ కుక్క పాట్లు చూశారా?... నా గతి అంతే!' అన్నాడు.

అతనికిష్టమైన పుస్తకాలు కొన్ని కొనుక్కొచ్చాను. అవన్నీ అందించాను. మా ఇద్దరి మధ్య ఇంతసేపట్నుంచి సంభాషణ జరుగుతున్నా మూర్తిగారు మౌనంగా వుండటం ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది. ఆయనముఖం పాలిపోయి కళావిహీనంగా వుంది. బస్సు బయలుదేరటానికి సిద్ధమైంది.

'గోపి! జాగ్రత్తగా 'బుద్ధిగా చదువుకో. అప్పుడప్పుడు నేను నిన్ను వచ్చి చూస్తుంటాను' అన్నాను. బస్సు కదిలింది. గోపి చేయి వూపాడు. ధూళి రేపుతూ కదిలిపోతున్న బస్సుకేసి చూస్తూ నిలబడ్డాను.

* * *

గోపి వెళ్లిపోయినప్పట్నుంచి నాలో కూడా చిత్రమైన మార్పులు వచ్చాయి. మానవత్వంమీద మమకారం, విశ్వాసం నశించాయి. భవిష్యత్తును గురించి మనం ఆలోచించి, పథకాలు వేసుకోడం తెలివి తక్కువనిపించింది. మనం శ్రమపడి, జీవిత విధానాన్ని నిర్ణయించటం, అనుకోకుండా వచ్చిపడే అవాంతరాలు అన్నింటినీ తారుమారు చేయటం- అంతకంటె 'జరిగేదేదో' జరుగుతుందని కళ్లుమూసుకుని జీవించటం మేలనిపించింది. గోపి విషయంలో, నేననుకున్నట్టు అన్నీ జరిగినా, ఒక సంవత్సరంలో అతన్ని పైకి తీసుకురాలేను. ఏళ్ల కొలది పరిశ్రమ దానికవసరం. ఏడాది గడిచాక ఆ వూరు విడిచి వెళ్లటం తప్పదు. అతనికోసం నా జీవిత లక్ష్యాలను ఎలాగూ త్యాగం చేయలేను. అలాంటప్పుడు అతన్ని గురించి బాధపడటం కూడా పొరపాటేమో ననిపించింది. ఏదెలావున్నా, ఇవన్నీ ఆత్మతృప్తికోసం ఏర్పడిన కారణాలు.

మూడు నెలలు గడిచాయి. జీవితం బరువుగా నడుస్తోంది. అప్పుడప్పుడు మూర్తిగార్ని, డాక్టరుగార్ని కలుసుకొని గోపిగురించి తెలుసుకుంటూనే వున్నాను. అతను చక్కగా చదువుకుంటున్నట్లు ఉత్తరాలు వస్తున్నాయన్నారు.

ఓనాడు సాయంత్రం నాకేదో వుత్తరం వచ్చింది. దస్తూరీ చూడగానే అది ఎవరు రాసింది తెలిసిపోయింది. చించి చదువుకున్నా - "మేస్టారికి గోపి నమస్కారాలు- ఈ ఉత్తరం రాసి మీ కాలాన్ని వృథా చేస్తున్నందుకు నన్ను క్షమిస్తారని ఆశిస్తున్నా" ఇక్కడంతా బాగానే వుంది.

ఉదయం నాలుగ్గంటలకు లేవాలి. తతిమ్మా పిల్లలతోబాటు స్నానాలు చేయాలి. తరువాత ఏవో అర్థంకాని ప్రార్థనలు- ఏడింటికి పాఠాలు - ఆ చెప్పే మేస్టారికి అందరి మీదా కోపం - మాలో కుంటి వాళ్లు, సొట్ట వాళ్లు చాలా మందున్నారు. కనీసం పదిమందికైనా దెబ్బలు తగులుతాయి. వచ్చిన మొదటిరోజునే నాకు దెబ్బలు తగిలాయి. ఆ పాఠాలు ఎవరికీ అర్థం కావు. ఏవోవో బోర్డుమీద రాస్తారు. మేం రాసుకోవాలి.

మధ్యాహ్నం రొట్టెముక్క, అన్నం, కొంచెం పాలు ఇస్తారు. అన్నీ వాసనకొడతాయి మేస్టారు! మొదటి మూడురోజులు తినలేకపోయాను. తరువాత ఆకలికొలదీ తినక తప్పదు. మా ఇంట్లో తినే పప్పన్నం జ్ఞాపకానికొస్తోంది. సాయంత్రం ఏవేవో ఆటలు - తొమ్మిదయే సరికి పడుకోవాలి. ఇదీ మా కార్యక్రమం.

ఇలా రోజూ జరిగిపోతోంది. ఏ మాత్రం వుత్సాహంలేదు. కొత్త విషయాలు ఏవన్నా చెప్పమని అడిగితే 'కుంటివెధవలకు ఇంతకంటే ఎక్కువెందుకు? ఎలాగూ మీరంతా ముష్టెత్తుకునేవారేగా!' అంటారు. మీరిచ్చిన పుస్తకాలు చదువుతున్నాను. ఏమీ బోధపడటం లేదు. అడుగటానికి మీరుదగ్గరుంటే బాగుండుననిపిస్తుంది.

మరో విచిత్రం మేష్టారూ! మాలో అందరికీ కాళ్లూ, చేతులూ లేకపోయినా ఒకరిమీదొకరికి కోపాలు, అసూయలు, పగలు వున్నాయి. అవన్నీ ఇంకా ఎందుకో! నేను ఏదన్నా చెబితే అందరూ కలిసి వేళాకోళం పట్టిస్తున్నారు...'

ఇంక చదవలేక వుత్తరం మడిచేశాను. డాక్టరుగారికి ఉత్తరం చూపించాను.

'కొత్తకదటయ్యా! అలాగే ఉంటుంది. అలవాటుపడితే అతనే సర్దుకుపోతాడు.' అన్నారు. ధైర్యంగా వుండమని, జాగ్రత్తగా చదువుకోమని అతనికి జవాబు రాశాను.

కాని గోపి వుత్తరాలు రాస్తూనే ఉన్నాడు. తిరిగి తనకు రామాపురం రావాలనుందని, నా దగ్గర చదువుకోవాలని రాసేవాడు. అతన్ని తిరిగి తీసుకురావటం కుదరదు. అలా రెండునెలలు గడిచాక గోపి నన్ను వెంటనే రమ్మని వుత్తరం రాశాడు. అతని అభిప్రాయాలు చదువుకుంటే, చిన్న గుండెలో క్రమక్రమంగా చీకటి నిండుతోందని అర్థమైంది. ఒకవేళ అతను మనసు విరిగి ఆత్మహత్య చేసుకుంటే... ఆదివారం బయలుదేరి వస్తున్నట్టు వుత్తరం రాశాను. ఆదివారం బయలుదేరబోతుంటే వెంటనే బయలుదేరి రమ్మని అన్నయ్య దగ్గర్నుంచి టెలిగ్రాం వచ్చింది. ఏదో మంచి వుద్యోగం స్థిరపరచినట్టు మూటాముల్లె సర్దుకుని తక్షణం రమ్మని దాని సారాంశం.

తిన్నగా డాక్టరుగారి దగ్గరకు వెళ్లి సలహా అడిగాను.

'ఇదేం పెద్ద సమస్యకాదయ్యా!'... నీ భవిష్యత్తు పాడుచేసుకోకు. గోపిగురించి మేం జాగ్రత్తపడతాం. నువ్వు వుండి చేసేదేమీలేదు. ఎలాగూ ఏడాదయ్యాక వెళ్లటం తప్పదు. కనుక హెడ్మాస్టారితో చెప్పి ఈ మధ్యాహ్నం బండికే వెళ్లిపో. ఉత్తరాలు రాస్తూ ఉండు. ఈ ప్రాంతాలకు వస్తే మమ్మల్ని చూసిపో!'

ఆయనకు సాష్టాంగ నమస్కారం చేయాలనిపించింది. గోపి చివరి సారిగా రాసిన ఉత్తరంలో కూడా 'నా గురించి రాస్తున్న కథ ఎంత వరకు వచ్చింది?' అనడిగాడు. అతని వుత్తరాలన్నీ జాగ్రత్తగా పెట్టెలో వుంచాను.

మధ్యాహ్నం రామాపురం విడిచిపెట్టాను.

* * *

కథ చదువుకోటం పూర్తయింది. ఈ పదిహేను సంవత్సరాలుగా దీన్ని ముగించలేక పోయాను. డాక్టరుగారిని కలుసుకుంటేనే కాని గోపి ఏమైంది తెలియదు. కాగితాలు జేబులో వుంచుకొని సీతాపతిగారిల్లు చేరుకున్నాను. ఆయన నిద్ర పోవటానికి చివరి మెట్టుమీదున్నారు. నన్ను చూడగానే ఆప్యాయంగా ఆదరించి కూర్చోబెట్టారు. ఈపదిహేను సంవత్సరాలలో ఆయన ఎక్కువగా మారలేదు. జుట్టు మరికొంచెం నెరిసిందేమో? కళ్లుమాత్రం చిలిపిగా నవ్వుతున్నాయి.

'మాట నిలబెట్టుకున్నావయ్యా!... ఈ ప్రాంతానికి వస్తే రమ్మన్నాను. వచ్చావ్!' ఫ్లాస్కులో ఉన్న కాఫీ కప్పులో పోశారు. ఈ దీర్ఘకాలంలో జరిగిన విశేషాలు మాట్లాడుకున్నాం.

'డాక్టరుగారూ!... గోపి గురించి...' అని ఆగాను.

'అతను ఏమవుతాడని వూహించావ్?'

'ఈపాటికి యూనివర్సిటీ చదువు పూర్తై ఎక్కడో రిసర్చి చేస్తూంటాడని అనుకుంటా'.

డాక్టరుగారు ఇదివరకుమల్లే విరగబడి నవ్వలేదు. విషాదంగా నవ్వారు. నాకు భయంవేసింది.

'కాదయ్యా!... విషాదవార్తను మళ్లీ జ్ఞప్తికి తెచ్చావు... నువ్వు వస్తావని అతనికి వుత్తరం రాశావు. కాని వెళ్లలేదు. ఆ రోజంతా నీకోసం ఎదురుచూశాడట - తతిమ్మా విద్యార్థులతో నువ్వు వస్తున్నట్టు చెప్పుకొని మురిసిపోయాడుట - ఆ సాయంత్రం చనిపోయాడు.'

దిగ్భ్రమతో చూస్తూ కూర్చున్నా.

'అంటే?... ఎలా చనిపోయాడు?'

'అతనికి విద్యుద్దీపాలంటే పిచ్చికదా!... నువ్వుకూడా ఏవేవో నూరిపోశావు. ఏదో ప్రయోగం చేద్దామని పొరపాటున తీగలు ముట్టుకున్నాడు. చనిపోయాడు'.

'ఈ వార్త నిజమేనా?' లేక వేళాకోళమాడుతున్నారా'?

డాక్టరుగారు కోపంతో కళ్లెర్ర జేసి బల్లమీద గట్టిగా గుద్దారు.

'డాక్టరు సీతాపతి ఎప్పుడైనా అబద్ధమాడాడా? అని అరిచారు. ఆయన దగ్గర సెలవు తీసుకొని బయటకు వచ్చాను.

* * *

ముగింపు దొరికింది. కాని నేను ఆశించిన విధంగా కాదు. గోపి తను చనిపోయినట్టు కథను ముగించమని అప్పుడప్పుడు సూచించినా అతను చనిపోతాడని నేనెన్నడూ అనుకోలేదు. గొప్ప వ్యక్తి అవుతాడని కలలుగన్నాను.

ఉన్నట్టుండి మరో సందేహం కూడా కలిగింది. నేను వస్తానన్న రోజునే గోపి చనిపోవటంలో అంతరార్థం ఏమిటి? అతను నిజంగా ప్రమాదవశాత్తూ మరణించాడా లేదా? ఒక వేళ మనసు విరిగి ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడేమో!... అవును అలా ఎందుక్కాకూడదు? కాని ఎందుకో గోపి అలాంటి పని చేయడని అంతరాత్మ ఓ మూల గోషిస్తోంది. ఏమైనా గోపి చనిపోయాడన్న వార్త మాత్రం నిజం.

మర్నాడు బండిలో తిరుగుముఖం పడుతూ మరుపురాని నాగోపిని, అతనితో నాకున్న స్వల్ప పరిచయాన్ని తల్చుకొని రెండు కన్నీటి బొట్లు రాల్చాను. అంతకంటె నేను చేయగలిగినదేమీ లేదు. కథంటూ వ్రాసి ముగింపు కనుక్కున్నా.

కాని చదివేందుకు గోపి ఏడి? ఏమైనా అతనికి నేనిచ్చిన మాట నిలబెట్టుకున్నా.

ఏప్రియల్ 1961 (భారతి)